

Status og forvaltningsbehov for murrublom på Berg i Tønsberg

Anders Thylén / Maria Hertzberg

Status og forvaltningsbehov for murrublom på Berg i Tønsberg

Forfattere: Anders Thylén og Maria Hertzberg

Publisert: 21.03.2025

Antall sider: 22 sider

Publiseringstype: PDF med aktive lenker

Oppdragsgiver: Statsforvalteren i Vestfold og Telemark

Tilgjengelighet: Dokumentet er offentlig tilgjengelig

Rapporten refereres som: Thylén, A. og Hertzberg, M. 2025. Status og forvaltningsbehov for murrublom på Berg i Tønsberg. Biofokus-rapport 2025-054. Stiftelsen Biofokus. Oslo.

Forsidebilder: Nytt funnsted inntil jernbanen / Voksested ved Søndre Berg / Murrublom. Foto: Anders Thylén

Biofokus rapport 2025–054

ISSN 1504-6370

ISBN 978-82-8449-507-1

Gaustadalléen 21
NO-0349 OSLO
Org.nr: 982 132 924
post@biofokus.no
www.biofokus.no

Forord

Stiftelsen Biofokus har på oppdrag fra Statsforvalteren i Telemark undersøkt de tidligere kjente lokalitetene for murrublom på Berg i Tønsberg kommune i Vestfold. Vi har vurdert status og skjøtselsbehov for forekomstene.

Isa Nergård Skjelbostad har vært vår kontaktperson hos Statsforvalteren. Alexander Nilsson har vært søker og prosjektansvarlig i Biofokus, men kartlegging og rapportering er utført av Anders Thylén og Maria Hertzberg.

Biofokus takker Statsforvalteren i Vestfold og Telemark for godt et interessant prosjekt.

Oslo, 21. mars 2025

Anders Thylén og Maria Hertzberg

Kartlegging og telling av planter murrublom på nytt funnsted inntil jernbanen. Foto: Anders Thylén.

Sammendrag

Stiftelsen Biofokus har i 2024 på oppdrag fra Statsforvalteren i Vestfold og Telemark undersøkt status og skjøtelseshov for den kritisk trua (CR) arten murrublom *Draba muralis* på de kjente lokalitetene for arten på Berg i Tønsberg kommune. Lokaliteten utgjør den eneste kjente forekomsten av arten i Norge. Hensikten var å vurdere status for arten, vurdere eventuelle trusler og foreslå tiltak for å ivareta forekomstene.

Murrublom er en ettårig art som først ble dokumentert i Norge i 1855. Arten har siden da vært kjent fra området rundt Berg fengsel, trolig på samme «storlokalitet», med noen dellokaliteter. I 2008 var det to delbestander i skråningen på vestsiden av veien Søndre Berg. Siden da er det i hovedsak en dellokalitet på privat tomt på østsiden av veien hvor murrublom er gjenfunnet regelmessig (Søndre Berg 15).

Ved undersøkelene i 2024 ble murrublom registrert på den kjente lokaliteten i Søndre Berg 15 (lokalitet 1) med ca. 630 individer. Lokaliteten består av en bergknaus og en liten skrent med grunt jordsmonn. Det er en betydelig mengde hageplanter tett innpå voksestedet.

De to dellokalitetene på vestsiden av veien (lokalitet 3 og 4) ble grundig undersøkt, uten å finne murrublom. Spesielt den nordre dellokaliteten ble vurdert å fortsatt kunne utgjøre egnet habitat, men er en del påvirket av gjengroing.

Ved ytterligere undersøkelser i omgivelsene ble det funnet en ny forekomst av murrublom på åpne berg med sesongfuktige søkk nær jernbanesporet et lite stykke vest for dagens kjente forekomst (lokalitet 2). Her ble det anslått en bestand på ca. 1200 individer i konsentrasjoner spredt over et areal på litt over 1 daa. Det mulige habitatet er en del større.

Alle de nåværende og tidligere voksestedene er i utgangspunktet tørre og grunnlendte berg men med noe jordsmonn og større eller mindre grad av fuktig. Alle har også noe nitrofilt preget vegetasjon.

Gjengroing, spredning av fremmede arter, gjenlegging av hogst- og ryddeavfall og akkumulering av organisk materiale vurderes som mulige trusler for murrublom.

Rapporten foreslår flere tiltak for å sikre bestanden av murrublom:

- Fortsatt kartlegging og overvåking bør ha høy prioritet videre.
- Av praktiske tiltak er det å etablere rutiner for å fjerne hogstavfall ved rydding, noe av det som bør har høyest prioritet. Habitatforbedrende tiltak i område 1 og 3 bør også prioriteres.
- Etablering av reservepopulasjon bør vurderes på sikt, men kan foreløpig ha lavere prioritet.

Innhold

1	Innledning	6
1.1	Bakgrunn og oppdrag	6
1.2	Murrublom	6
2	Metode	9
3	Status for murrublom i 2024.....	10
3.1	Funn av murrublom i 2024	10
3.2	Nr. 1 Søndre Berg 15	11
3.3	Nr. 2 Søndre Berg, jernbanen	12
3.4	Nr. 3. Søndre Berg 18	15
3.5	Nr. 4. Søndre Berg syd.....	16
4	Diskusjon og videre arbeid	18
4.1	Murrublom på Søndre Berg.....	18
4.2	Forvaltningsbehov	18
5	Referanser	21

1 Innledning

1.1 Bakgrunn og oppdrag

Stiftelsen Biofokus har i 2024 søkt og fått midler via tilskuddsordningen for trua arter, til å vurdere status, trusler og skjøtselsbehov for den kritisk trua arten murrublom *Draba muralis* (CR) på de kjente lokalitetene for arten på Berg i Tønsberg kommune. Oppdragsgiver er Statsforvalteren i Vestfold og Telemark

Murrublom har vært kjent i området rundt Sem/Jarlsberg siden midten av 1800-tallet. Trolig har voksestedet hele tiden vært på Berg. I nyere tid en murrublom kun kjent fra et par ulike dellokaliteter på Søndre Berg. Lokaliteten utgjør den eneste kjente forekomsten av arten i Norge.

Tiltaket som har vært omsøkt og som det er gitt midler til er:

- 1) Vurdere tilstanden for den eneste lokaliteten med murrublom (CR) i Norge ved Berg Fengsel i Tønsberg.
- 2) Vurdere skjøtselen på lokaliteten.
- 3) Vurdere enger i nærheten som kan egne seg for transplantasjon av arten. Dersom egnede enger forekommer, vil Statsforvalter kontaktes og det vil foretas en vurdering om hvorvidt det skal forsøkes å samle noen frø som kan sås ut på egnet eng.
- 4) Utarbeide rapport som dokumenterer gjennomført arbeid, fremlegger skjøtselsråd og dokumenterer eventuelt påbegynt transplantasjonsprosjekt

1.2 Murrublom

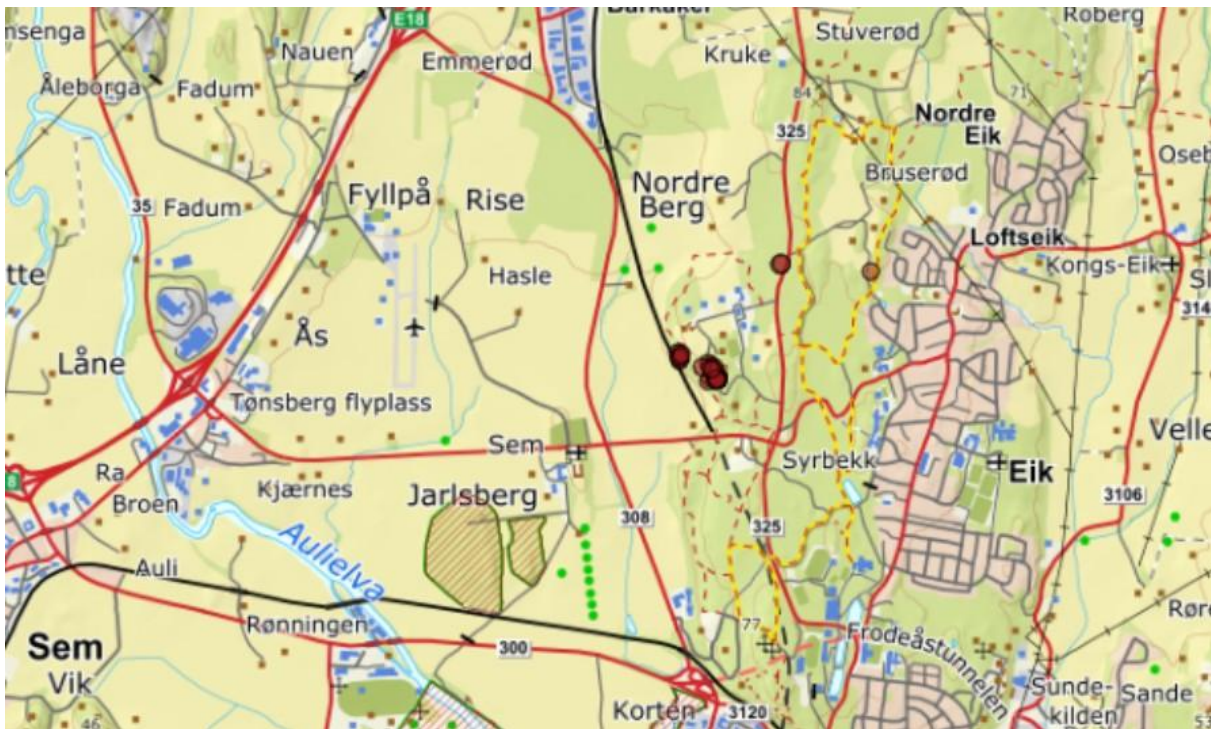
Utbredelse og tidligere registreringer

Murrublom er vidt utbredt sørover i Europa og rundt Middelhavet. I Norden er den hovedsakelig begrenset til Sørøst-Sverige (og Bornholm) og Sørvest-Finland, og er der vurdert som hjemlig. I Sverige er det også gjort spredte funn i de sørvestre fylkene (länerna) (SLU Artdatabanken, 2025).

I Norge ble murrublom først dokumentert i 1855 av den svenske botanikeren Carl Johan Lindeberg. Det foreligger flere udaterte belegg fra denne perioden i norske herbarier, mens de første daterte beleggene er fra 1862 av G. Blix. Murrublom er videre samlet ved flere tilfeller fram til 1892. Deretter er det kun et par belegg fra 1935 før arten igjen er dokumentert av Edith Gaertner i 1977 og Kåre A. Lye i 1988. Deretter foreligger flere registreringer frem til 1995 (Artsdatabanken & GBIF Norge, 2025). Klaus Høiland omtaler murrublom (Høiland, 1995) etter feltarbeid sammen med Tore Berg i 1993. Han omtaler forekomsten som «tusenvise av individer i tette enkeltbestander» innenfor et areal på 200x300 m².

Even W. Hanssen gjorde en grundig gjennomgang av status for murrublom i en Blyttia-artikkel i 2009 etter feltarbeid sammen med Tore Berg året før (Hanssen, 2009). I 2008 ble arten funnet på to dellokaliteter i skråningen vest for veien (figur 2), noe som også ser ut til å gjelde for i hvert fall noen av

funnene fra 1988-1995. Derimot ble murrublom i 2008 ikke funnet på de private tomtene på østsiden av veien, hvor den også var kjent fra tidligere. I perioden 2016-2023 er det registrert 14 funn i Artsobservasjoner, alle fra østsiden av veien mellom husene i Søndre Berg 11 og 15.

Figur 1. Tidligere og nye registreringer av murrublom, merket med røde prikker. De to prikkene i nordøst har svært lav koordinatpresisjon. Hentet fra Artskart 10.03.2025.

Figur 2. Forekomst av murrublom i 2008, markert med oransje avgrensninger. Hentet fra Hanssen (2009).

Biologi og økologi

Murrublom *Draba muralis* er en ettårig art med frøformering (Artsdatabanken, 2021). Frøene spres passivt, det vil i hovedsak si at de faller på bakken, eller at de kan beveges passivt av vann, vind, dyr eller lignende. Individantall veksler sterkt fra år til år. Arten er en småvokst vårplante, som blomstrer i mai og visner ned tidlig på sommeren.

I Storbritannia er det gjort laboratorieforsøk med spiring av frø fra murrublom. Forsøkene viser god spiredyktighet, 97 % etter lagring 12 måneder. (Grime et al., 1981; Society for Ecological Restoration (SER) et al., 2023). Hvor lenge frø kan ligge i jorden og deretter spire har vi imidlertid ikke noe data på.

Voksested i Norge omtales av Artsdatabanken delvis som tørrbakker i parken, delvis som bergknauser (rombeporfyrr) i tidligere havnehage (Artsdatabanken 2021).

Svenske Artdatabanken angir et variert spekter av voksesteder: Blotlagt mark, frisk gressmark, tørr gressmark, åpen gressmark, løvskog og edelløvskog (SLU Artdatabanken, 2025). Det svenske navnet på murrublom er for øvrig lunddraba, et navn som gir helt andre assosiasjoner enn det norske.

Hanssen (2009) diskuterer økologi og habitat for den norske forekomsten. Habitatet har tradisjonelt i Norge ofte vært angitt som tørrbakker og bergknauser. Hanssen viser også til en engelsk undersøkelse (Ratcliffe, 1960) hvor murrublom på fire av seks lokaliteter vokste sammen med en overvekt av andre ettårige arter som våskrinneblom og blankstorkenebb, men med innslag av bl.a. flerårige gress. I de andre to lokalitetene hvor det ikke var overvekt av ettårige arter var det et klart innslag av flerårige nitrofile arter som stornesle og rød jonsokblom. I Hanssens beskrivelser av lokalitetene fra 2008 vokser murrublom sammen med en blanding av edelløvkogsarter, nitrofile arter og tørrbakkearter. Han nevner bl.a. hundekjeks, svaleurt, vårkål, korsknapp, lundrapp, markjordbær, bergmynte og blankstorkenebb som følgearter. Det kan dermed se ut til arten på Berg er «avhengig av noe frisk fuktighet om våren og høsten. Det virker som den er konsentrert om felter eller svake forsenkninger som kan ha en form for vekselfuktighet. Den vokser ikke på de tørreste rabbene.» (Hanssen, 2009).

Rødlistevurdering og trusler

Murrublom er i 2021 rødlistet som kritisk truet (CR). Dette innebærer en endring fra vurderingen i tidligere rødlistor fra 2015 (sterkt truet – EN) og 2010 (sårbar – VU). Vurderingen som CR i rødlista er gjort ut fra B- og D-kriteriene:

Etter B-kriteriet er vurderingen basert på «at den bare er kjent fra én eneste forekomst i Norge (forekomstareal 4 km²), som er langt skilt fra alle andre kjente nordiske forekomster, og meget sårbar uten muligheter for rekruttering utafra, dvs. at utbredelsen er kraftig fragmentert, og dessuten med sterkt fluktuerende antall reproduktive individer». Vurderingen etter D-kriteriet er «på grunn av et begrenset midlere individtall (satt til 250) i et potensielt utsatt parkområde» og at arten «har bare én forekomst og sterke fluktuasjoner i antall reproduserende individer».

I Sverige er murrublom vurdert som livskraftig (LC) (SLU Artdatabanken, 2025). I Finland er murrublom i 2019 rødlistet som nær truet (NT).

2 Metode

Alle eksisterende data om voksestedene for murrublom er samlet fra nasjonale databaser, søk i rapporter etc., herunder fra Naturbase (Miljødirektoratet, 2024) og Artskart (Artsdatabanken og GBIF Norge, 2024).

Aktuell litteratur fra Norge og Sverige om murrublom, herunder om økologi, trusler og forvaltningsbehov er gjennomgått.

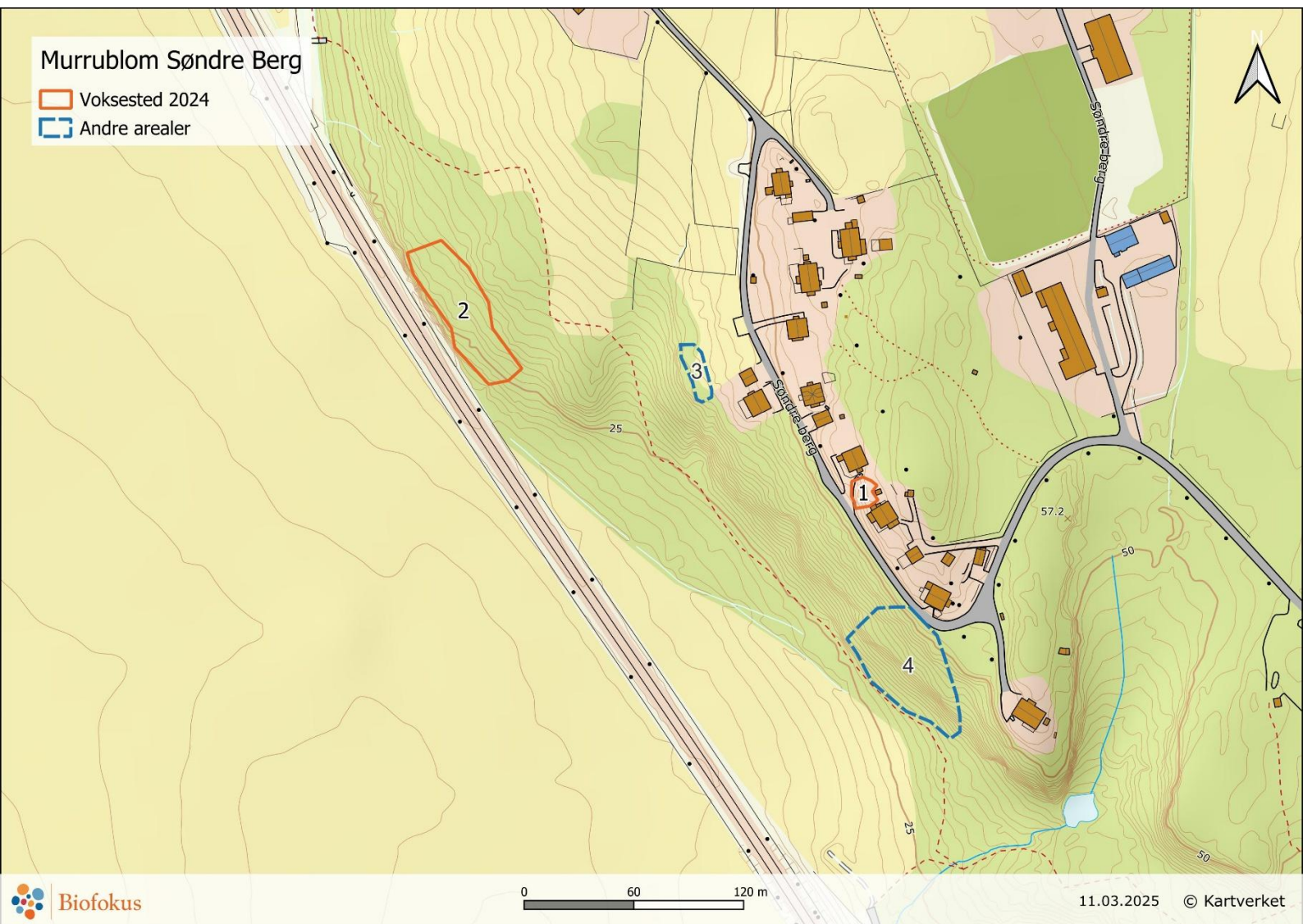
Feltarbeid ble gjennomført av Anders Thylén og Maria Hertzberg 6. mai 2024. Alle tidligere funnsteder for murrublom ble undersøkt, i tillegg til andre potensielle lokaliteter i nærområdet. Av nærliggende arealer så er edelløvskogen og hagemarkene ved Søndre Berg gjennomgått, men det er kun de åpne/halvåpne arealene nær jernbanen hvor murrublom er grundig ettersøkt. Denne prioriteringen er basert på observasjon i felt og vurdering av potensial.

Ved befaringen er det prøvd å anslå størrelsen på bestanden, naturtype og vegetasjon er beskrevet, og trusler og skjøtselsbehov er notert.

3 Status for murrublom i 2024

3.1 Funn av murrublom i 2024

Ved kartleggingen i prosjektet ble det funnet en god forekomst av murrublom på det kjente voksestedet ved Søndre Berg 11 og 15 (lokalitet 1 i Figur 3). Arten ble derimot ikke gjenfunnet på de to dellokalitetene fra 2008 vest for veien, på tross av grundig ettersøk (lokalitet 3 og 4 i Figur 3). Nordvest for de tidligere kjente forekomstene ble det funnet en stor ny forekomst nært inntil jernbanelinjen (lokalitet 2 i Figur 3).

Figur 3. Dellokaliteter for murrublom ved Søndre Berg i 2024. «Voksested 2024» angir dellokaliteter hvor murrublom ble funnet i 2024. «Andre arealer» angir dellokaliteter hvor murrublom ble registrert i 2008, men hvor arten ikke ble gjenfunnet i 2024.

Status for de fire dellokalitetene gjennomgås nedenfor.

3.2 Nr. 1 Søndre Berg 15

Områdebeskrivelse og status

Lokaliteten består av en vestvendt knaus på privat tomt i Søndre Berg 15, som også går over tomtegrensa til nabotomten, Søndre Berg 11. Bergknaus med små hyller og skrenter, generelt tynt jordsmonn, men noen skrenter har mer jord og gress. Direkte på berg er det mye mose og bergknapparter. Lokaliteten er generelt ganske åpen, men det er noe oppslag av hegg, eik og unge askeskudd. I feltsjiktet vokser bl.a. stemorsblom, blankstorkenebb, stankstorkenebb, blåklokke, fagerklokke, tveskjeggveronika, smørbukk, markjordbær, bergskrinneblom, sandarve, tårnurt, sølvmyre, reinfann, ryllik, hvitbergknapp (muligens en hagevariant), stornesle og vårkål. Det er svært mye hageplanter og fremmede arter, med gravbergknapp (SE), gravmyrt (SE), spadebergblom (HI), nelliker, matgrasløk (SE), penséeer etc.

Figur 4. Voksested for murrublom ved Søndre Berg 15 og 11.

Murrublom vokser spredt, hovedsakelig på tynt til litt tykkere jordsmonn i selve skrenten. Det kan se ut til at den vokser mest på hyller hvor jordsmonnet holder noe på fuktigheten. Arten vokser også på plast i jordbærbed på toppen av knausen og i grus i kanten av oppkjørselen. Det ble i 2024 talt totalt 630 individer av murrublom på denne dellokaliteten. Ca. 600 vokste i skråningen, mens 30 individer vokste på grusen i oppkjørselen.

Trusler og skjøtselsbehov

Forekomsten ser ut til å være levedyktig og vital per i dag. Det er på litt sikt flere potensielle trusler:

- Markdekkende fremmede arter og hageplanter brer seg utover. Blant annet gjelder dette gravbergknapp og gravmyrt. Her bør det gjøres tiltak for å begrense spredning av disse artene.
- Dekning av busker og løvoppslag. Det er en del oppslag av bl.a. ask og hegg. Dette er ennå ikke noe stort problem, og foreløpig enkelt å gjøre noe med. Eierne rydder også dette området for kratt og oppslag jevnlig for å holde det åpent.
- Økt strønedfall, økning i humus og økt konkurranse i feltsjiktet kan muligens være en trussel på sikt, men er ingen klare tegn på det foreløpig. Å år om anna rake bakken for nedfall og daugras, enten sent på høsten eller veldig tidlig vår (april), kan være en måte å fjerne noe organisk materiale for å hindre dette.

Figur 5. Voksested for murrublom ved Søndre Berg 15. Til venstre på grusplass. Til høyre. på bergknaus og i skrent. Foto: Anders Thylén.

3.3 Nr. 2 Søndre Berg, jernbanen

Områdebeskrivelse og status

Lokaliteten består av bergknauser og bakker inntil jernbanen. Arealet er hovedsakelig åpent, men det er en gradvis overgang mot edelløvskog i overkant. I lokaliteten er det spredte enkelttrær av eik, ask, spisslønn og osp, mest i bakkant inn mot skogkanten. Ellers er det en del kratt av hegg, nyperoser og oppslag av lønn og osp. Feltsjiktet veksler mellom vegetasjonsfrie bergknauser og frodige gressdominerte partier i søkk og forsenkninger. Her er det til dels sesongfuktig og svakt nitrofilt, med arter som ugrasløvetann, stornesle, stankstorkenebb, korsknapp, samt en del vårkål. I området ble det også funnet skogfiol, bergskrinneblom, vårskrinneblom, markfrytle, legeveronika, arve, prikkperikum, piggstarr og lerkespore. Den dominerende gressarten ble ikke bestemt grunnet tidlig feltbesøk.

Murrublom vokser i konsentrasjoner spredt over området. Det ble totalt anslått rundt 1200 individer av arten, hvilket gjør denne forekomsten til den største på Berg og dermed i Norge. Murrublom vokser hovedsakelig sammen med gress og svakt nitrofil vegetasjon i de litt sesongfuktige partiene eller der det er noe jordsmonn. Murrublom vokser her ikke på de tørreste rabbene.

Figur 7. Voksested for murrublom inntil jernbanen ved Søndre Berg.

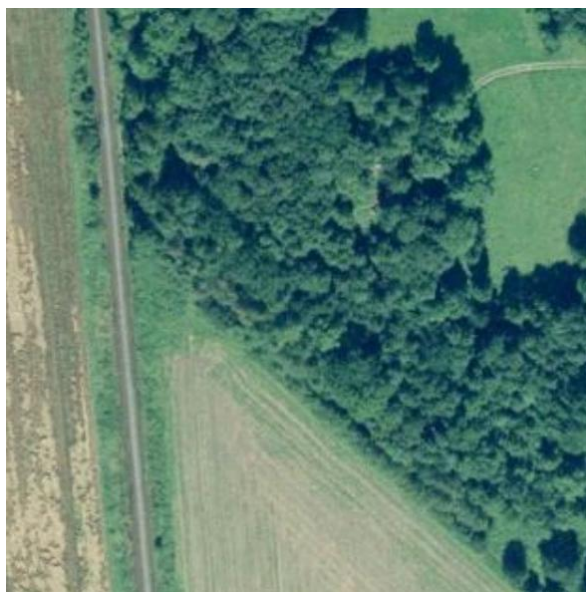
Figur 6. Voksested for murrublom inntil jernbanen ved Søndre Berg.

Eldre flyfoto viser at lokaliteten var edelløvskog i 2008, nær kant mot åker, se figur 8. Jernbanesporet ble bygget i 2009-2011, og endret forholdene i området totalt. Knausene ble ytterligere ryddet i perioden 2012-2017, slik at området fikk sitt nåværende åpne preg. Edelløvskogen som var her før jernbanen, var i en sørvestvendt skråning med bergknauser og tørkeutsatte forhold, men med sesongfuktige partier. Som mye av edelløvskogen i nærområdene har den historisk trolig hatt et relativt åpent beitepreg. Dagens funnsted var rundt 20 m fra den tidligere åkerkanten, og hadde dermed trolig en del lysinnslipp.

Det er dermed ikke umulig at dette har vært et voksested for murrublom over lengre tid, men at bestanden kan ha eksplodert etter at området ble åpnet opp. Det er også mulig at murrublom har spredd seg hit og kolonisert et egnet habitat etter at jernbanen ble bygget. Mer om dette i diskusjonsdelen i 4.1.

Figur 9. Voksesteder for murrublom nær jernbanen ved Søndre Berg. Til venstre i sesongfuktig søkk i skråning sammen med løvetann og gress. Til høyre sammen med vårkål inntil eiketre. Foto: Anders Thylén.

Figur 8. Ortofoto som viser endringene i området. Til venstre fra 2001, edelløvskog i vestvendt skråning mot åker, og den gamle jernbanelinja lenger vest. Til høyre fra 2012 etter ferdigstilling av det nye dobbeltsporet. Deler av edelløvskogen er blitt borte. Det gamle jernbanesporet er ennå ikke fjernet, jfr. Figur 7. Fra <https://kart.finn.no/>.

Trusler og skjøtelselsbehov

Forekomsten virker svært livskraftig i dag, og det er vanskelig å se akutte trusler. På sikt vil det bli mer mer løvoppslag, og det er allerede en enkelte kratt av hegg. De tørre knausene vil gro igjen svært sakte, og Bane Nor vil alltid ha behov for å rydde trevegetasjon, for å unngå høye trær og risiko for fall inn mot jernbanelinjen. Det kommer dermed alltid å være et lysåpent preg i området. Eventuell økning av tette

kratt av hegg og annen buskvegetasjon vil imidlertid kunne være en trussel mot murrublom. Arealet er per i dag ganske «ryddig». Om kvist og hogstavfall fra framtidige ryddinger blir liggende igjen vil dette trolig være negativt for murrublom.

Strønedfall og akkumulering av organisk materiale og humus vil trolig være negativt for murrublom. Det er også usikkert hvor stabile dagens vegetasjonssamfunn er i området. De sesongfuktige partiene har per i dag et svakt nitrofilt preg, men foreløpig en forholdsvis lavvokst vegetasjon (ved besøk i mai, kan se annerledes ut senere på sommeren). Murrublom blomstrer tidlig, hvilket er en strategi for å unngå konkurranse. Økt tilvokst av storvokste arter som stornesle, hundekjeks, hundegras, mer daugras, økning i gresstuer m.m., kan på sikt endre forholdene, og bl.a. gjøre det vanskeligere for frø av murrublom å spire.

Forslag til skjøtsel:

- Ved framtidig rydding av kratt, løvoppslag og lignende er det viktig å fjerne hogstavfallet.
- Det hadde også vært en fordel å fjerne tilveksten i feltsjiktet, ved sensommerbeite eller lignende, for å unngå akkumulering av daugras og organisk materiale. Slått år om annet, hvor slåtteavfallet fjernes i etterkant, kan være et alternativ.

3.4 Nr. 3. Søndre Berg 18

Områdebeskrivelse og status

Området er et relativt flatt og engpreget areal. Ytterst mot brattkanten er det knauser med tørrbakkepreg. Området ser ut til å ha vært gjengrodd og relativt nylig ryddet. Historiske flyfoto viser tresjikt i 2008, men at det var nyryddet i 2010. Det kan ha vært ryddet igjen i deler av området de seneste årene. Det er mye daugras og småkvist som ligger igjen, nytt løvoppslag og generelt litt nitrofil vegetasjon. Det er enkelte større trær og i partier kratt av hegg og oppslag av bl.a. spisslønn og ask. I de friskere partiene forekommer bl.a. stornesle, korsknapp, kratthumleblom, svaleurt, lerkespore og vårkål i feltsjiktet. Her forekommer også en del typiske engarter, som rødknapp, hvitmaure, blåklokke, prikkperikum og marianøkleblom (VU). I tørrbakkepartiene vokser arter som stankstorkenebb, blankstorkenebb, vårskrinneblom, vårpengeurt, bergskrinneblom, smørbukk, sølvmore og harekløver.

Hanssen fant rundt 50 individer av murrublom i dette området i 2008. Han angir habitatet som gjengroende skog med et feltsjikt med nitrofilt preg «oppå» et tørrbakkepreg. Han presiserer at murrublom ikke vokste på de tørreste bergknausene.

Murrublom ble ikke funnet i dette området i 2024, men vi vurderer at området fortsatt kan ha godt potensial for arten.

Trusler og forvaltningsbehov

Tette kratt av hegg gir mye skygge. Det i kombinasjon med at mye hogstavfall ligger igjen etter rydding, vil risikere å kvele ev. forekomst av murrublom. Tett feltsjikt og mye daugras gjør det dessuten vanskelig for eventuelle frø å spire.

Området bør ryddes oftere og mer regelmessig og hogstavfall må fjernes etter rydding. Engarealene er egnet for slått, og har en del kvaliteter knyttet til semi-naturlig eng. Selv om murrublom kanskje ikke er en typisk engart, ville det trolig vært gunstig for arten at tilvekst og daugras ble fjernet. Sen slått med fjerning av høyet anbefales.

Figur 10. Voksested for murrublom ved Søndre Berg 18. Det er en del tørrengpartier, men også frodig engvegetasjon og mye løvoppslag. Foto: Anders Thylén.

3.5 Nr. 4. Søndre Berg syd

Områdebeskrivelse og status

Dette er en sørvestvendt skrent på nedsiden av veien. Hanssen (2009) omtaler dette arealet som steinete og med lite trær, mest busksjikt, og feltsjikt dominert av lundrapp og blankstorkenebb, og med innslag av tørrbakkearter.

I 2024 er det fortsatt i stor grad åpent nærmest veien, hvor det er steinfylling. Her er det spredte kratt av rødhyll, hegg og annet løvoppslag. Feltsjiktet i de åpne delene domineres av et tett dekke av gravbergknapp (SE), og i tillegg er det en del gravmyrt (SE). Det var få typiske tørrbakkearter å finne. I partier har det vært ryddet ungsog, og det ligger mye kvist og hogstavfall. Nedover er det flere bergknauser, men det er veldig gjengrodd med hegg, ung ask, rogn, spisslønn m.m. Det er ganske frodig på hyllene her med dypere moldjord og tettere med edelløvtrær. I bunn er det frisk og noe nitrofil vegetasjon, med vårkål, hvitveis og svaleurt.

Murrublom ble ikke funnet i dette området i 2024, selv etter grundig ettersøk. Det er mindre partier som fortsatt kunne vært egnet for murrublom, men lokaliteten ser ikke veldig potent ut.

Trusler og forvaltningsbehov

Kraftig spredning av gravbergknapp er opplagt svært negativt for alle konkurransesvake planter. Det er imidlertid ikke sikkert at det var disse arealene murrublom vokste på i 2008. Gjentatte ryddinger av

ungskog, der hogstavfall blir liggende igjen, er trolig også svært negativt for murrublom, både ved at plantene kveles og at det på sikt blir en gjødsling og økning av strø og humus

Figur 11. Tidligere voksested for murrublom ved Søndre Berg syd. Til venstre skrent inntil veien med gravbergknapp og gravmyrt. Til høyre mye hogstavfall. Foto: Anders Thylén.

4 Diskusjon og videre arbeid

4.1 Murrublom på Søndre Berg

Den nyoppdagede lokaliteten ved jernbanen er per i dag den største kjente forekomsten av murrublom i Norge. Hvordan kom den dit? Kom den etter jernbaneutbyggingen eller var den der fra før? Vi vet lite om hvordan voksestedet så ut før det nye jernbanesporet kom. Det var edelløvskog, det var en vestvendt svak helling og det var ca. 20-25 m til åkerkanten. Det er trolig at bakken på voksestedet så relativt lik ut før det ble åpnet opp som nå, altså med tørre, nakne knauser og sesongfuktige søkk. Det er dermed mulig at dette var en relativt glissen skog med god solinnstråling fra sørvest og med vekslende tørrberg og sesongfuktige partier. Det er dermed ikke umulig at det kan ha vært et voksested for murrublom, og at arten muligens har økt i antall og utbredelse etter at det ble åpnet opp. Alternativet er at murrublom har spredd seg hit med frø fra de «gamle» forekomstene, og at frøene har spirt når de havnet i et egnet habitat. Avstand i luftlinje mellom voksestedene i 2008 (Hanssen, 2009) og det nye voksestedet er 130-140 m. Det er ikke utenkelig at frø eller skvulper kan ha blitt transportert dit av dyr eller kraftig vind. Med tanke på de store habitatendringene inntil jernbanen og med tanke på at murrublom ikke har vært kjent der tidligere, heller vi kanskje mot det siste (noe som likevel er ren spekulasjon), at murrublom er spredd dit etter at jernbanesporet ble bygget og det åpne habitatet oppsto.

Murrublom ser ut til å opptre svært uregelmessig på voksestedene. At Hanssen i 2008 ikke fant murrublom på eiendommen på østsiden av veien er et tegn på det, der arten var funnet i god bestand både før og etter det. Uregelmessig opptreden innebærer også at selv om ikke vi fant murrublom på dellokalitetene vest for veien fra 2008, så kan arten fortsatt finnes der. Spesielt den nordre av dellokalitetene vurderes å fortsatt ha godt potensial.

Murrublom setter mange frø, og den klarer åpenbart å kolonisere naken grus i innkjørselen i dellokalitet 1. Det er dermed også vanskelig å skjønne hvorfor arten ikke har klart å spre seg til flere arealer. I tillegg er det usikkert om arten er spontan i området, og dermed kanskje en relikte fra en tidligere større utbredelse i Sørøst-Norge, eller om den er blitt innført med menneskelig hjelp (før eller etter år 1800). Vi har ingen svar på disse spørsmålene, men må følge Artsdatabankens konklusjon om å bruke føre-var-prinsippet og anta at arten kan være spontan.

4.2 Forvaltningsbehov

Status per mars 2025 er at murrublom med to voksesteder på henholdsvis rundt 600 og 1200 individer har en noe bedre forvaltningssituasjon enn hva som var antatt før feltarbeidet i fjor. Voksestedet ved Søndre Berg 15 virker å ha vært ganske stabilt over flere tiår, på tross av at arten ikke ble funnet der i 2008. I hvor stor grad de to dellokalitetene er stabile er likevel usikkert. Murrublom kan se ut til å respondere relativt raskt på endringer i miljøet, enten ved å kolonisere nydannede habitater nær eksisterende voksesteder, eller ved å forsvinne om forholdene blir dårlige. Det vil derfor være viktig både å følge med på arten i årene framover og å gjøre tiltak for å sikre bestanden.

Aktuelle tiltak for å ivareta murrublom kan fordeles på tre typer tiltak:

- Ytterligere kartlegging
- Habitatforbedrende tiltak
- Sikre frøreserve og/eller reservepopulasjon

Kartlegging

I og med at murrublom er ettårig og opptrer så uregelmessig som den gjør, bør forekomstene følges opp over flere år for å få en mer sikker vurdering av bestanden.

- Det er viktig å se hvor stabil den nyoppdagede delbestanden er.
- Funnstedene fra 2008 bør rekartlegges for å se om murrublom muligens kan spire et annet år, det gjelder spesielt den nordre av disse (dellokalitet 3).
- Nærområdene på Berg bør undersøkes i videre omkrets enn det som ble gjort i 2024, for å se om det kan finnes flere egnede habitater.

Habitatforbedrende tiltak

På den private tomten ved Søndre Berg 15 (dellokalitet 1) vurderer vi at det er to ting som er viktige:

- Løvoppslag og busker bør holdes nede. Alt ryddeavfall må fjernes.
- Hageplanter bør ikke tillates å spre seg utover tørrbakkene fra sine bed. Hageplanter som er i spredning bør lukes.

På englokaliteten ved Søndre berg 18 (dellokalitet 3) foreslår vi skjøtsel:

- Fjerne kvist, rester av hogstavfall og rake vekk mest mulig av fjorårsgras. Kan gjøres senhøst eller tidlig vår (april). Kan ev. brennes et sted i kanten av området.
- Slått av engarealene på sensommer (august). Høyet kan ev. ligge et par dager på bakken for å frø av seg, men må deretter rakes opp og fjernes.

For lokaliteten ved jernbanen (dellokalitet 2):

- Ved framtidig rydding av kratt, løvoppslag og lignende må alt av hogstavfall fjernes. En kan ev. finne et egnet sted å brenne det. Dette bør også gjelde knauser noe nord for det avgrensede leveområdet, som har lignende habitatkvaliteter.
- Om mulig kunne en gjerne hatt beitedyr gående i området på sensommer-høst. Dette ville kunne bidra til å få fjernet tilveksten av konkurrerende arter og skape bedre spireforhold for murrublom. Beitedyr må være av lette arter, f.eks. sau, og ikke storvokste kjøttfe. Det må i tilfelle vurderes avgrensning mot jernbanen og om eksisterende gjerde er godt nok. Dette er et tiltak som kunne sees i sammenheng med resten av hagemarkene ved Berg.

Sikre frøreserve

Etter funnet av det nye voksestedet vurderes det ikke å være like bråhast med å få etablert en reservepopulasjon av murrublom. Forekomstene er individrike og har god frøproduksjon. Så lenge bestandene er stabile vil det være forholdsvis enkelt å samle kapsler med frø for å så og plante ut et annet sted. Dette er likevel noe som må vurderes på litt sikt for å gjøre bestanden mindre sårbar. Det er foreløpig ikke funnet klare kandidater til lokaliteter å etablere reservepopulasjon på, foruten at det er en knaus i forlengelse mot nord av dellokalitet 2 langs jernbanen som kunne vært egnet. Anbefalte tiltak:

- Samle frø for ex situ reserve. Enten bare lagre frø (avhengig av hvor lenge det kan gjøres) eller kanskje heller etablere reservepopulasjon i Botanisk hage på Tøyen.
- Vurdere behov og ev. sted for å etablere reservepopulasjon i egnet habitat på Berg.

Konklusjon

Fortsatt kartlegging og overvåking bør ha høy prioritet videre. Av fysiske tiltak er det å etablere rutiner for å fjerne hogstavfall ved rydding, noe av det som har høyest prioritet. Habitatforbedrende tiltak i område 1 og 3 bør også prioriteres. Etablering av reservepopulasjon kan foreløpig ha lavere prioritet.

5 Referanser

- Artsdatabanken. (2021). *Norsk rødliste for arter 2021*.
<https://artsdatabanken.no/lister/rodlisteforarter/2021/>
- Artsdatabanken, & GBIF Norge. (2025). *Artskart—Internettportal for artssøk*.
<https://artskart.artsdatabanken.no/>
- Artsdatabanken og GBIF Norge. (2024). *Artskart—Internettportal for artssøk*.
<https://artskart.artsdatabanken.no/>
- Grime, J. P., Mason, G., Curtis, A. A., Rodman, J., Band, S. R., Mowforth, M. A. G., Neal, A. M., & Shaw, S. (1981). *A comparative study of germination characteristics in a local flora*. *Journal of Ecology*, 69:1017-1059.
- Hanssen, E. W. (2009). Murrublom *Draba moralis* i Norge. *Blyttia*, 67(1), 38–44.
- Høiland, K. (1995). *Truete kulturbetingete planter i Norge. 2. Gårdstunplanter* [NINA Fagrapport 003: 1-34.].
- Miljødirektoratet. (2024). *Naturbase*.
<https://geocortex02.miljodirektoratet.no/Html5Viewer/?viewer=naturbase>
- Ratcliffe, D. (1960). *Biological flora of the British isles: Draba muralis L.* *Journal of Ecology* 48 (3): 737-744.
- SLU Artsdatabanken. (2025). *Artfakta: Lunddraba (Draba muralis)*.
<https://artfakta.se/taxa/220498/information>
- Society for Ecological Restoration (SER), International Network for Seed-based Restoration (INSR), & Royal Botanic Gardens KEW (RBGK). (2023). *Seed Information Database (SID)*. <https://ser-sid.org/>

Biofokus

– for et godt kunnskapsgrunnlag

Biofokus er en ideell stiftelse som skal tilrettelegge informasjon om biologisk mangfold for beslutningstakere, samt formidle kunnskap innen fagfeltet bevaringsbiologi. Biofokus ønsker å bidra til en kunnskapsbasert forvaltning av norsk natur.

En kunnskapsbasert forvaltning forutsetter god dokumentasjon av de arealene som skal forvaltes. Biofokus legger derfor stor vekt på feltarbeid for å sikre oppdaterte og relevante data om botanikk, zoologi, økologi, samt avgrensning og verdisetting av områder.

Høy kompetanse er en forutsetning for å kunne registrere og presentere biologisk mangfold-data på en god måte. Biofokus sine medarbeidere er derfor godt skolert innenfor en rekke artsgrupper og har en bred økologisk forståelse for de ulike naturtypene som de arbeider med, det være seg skog, kulturlandskap eller ferskvann. Digitale verktøy som databaser, GIS og bilde-behandling er viktige redskaper i vårt arbeid for å anskueliggjøre naturverdier på en best mulig måte.

Stiftelsen utgir den digitale rapportserien **Biofokus rapport**.

Biofokus rapport 2025–054
ISSN 1504-6370
ISBN 978-82-8449-507-1

Gaustadalléen 21
NO-0349 OSLO
Org.nr: 982 132 924
post@biofokus.no
biofokus.no